

OPAS TURVALLISEMMAN TILAN PERIAATTEIDEN KOKOAMISEEN, KÄYTTÖÖN JA PÄIVITTÄMISEEN

Siiri Hytönen, hallinnon harjoittelija, Vantaan kaupunki 15.7.2025

Tämä opas liitteineen ohjaa turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönottoa.

Oppaan tarkoituksena on antaa työkaluja turvallisemman tilan periaatteiden kokoamiseen ja kehittämiseen palvelualueilla ja yksiköissä.

Opas on koottu keväällä 2025 Vantaalla osana kaupungin Lapsiystävällinen kunta -työtä.

Kysymykset: tia.ristimaki@vantaa.fi

Mistä aloittaa?

Turvallisemman tilan periaatteiden kokoaminen tarkoittaa yhdenvertaisen, turvallisen ja kunnioittavan ilmapiirin vahvistamista.

Turvallisemman tilan periaatteiden kokoamisessa on tärkeää kuulla asukkaita.

Lisäksi on tärkeää muokata ja tarkentaa periaatteita niistä saadun palautteen pohjalta ja tarjota aiheesta koulutusta.

Sisältö

Vantaa

1 Tausta: Turvallisemman tilan periaatteet

2 Esimerkkejä

3 Periaatteiden käyttöönotto

Prosessikaavio (vaiheet 1–6)

Liite 1 – Henkilöstön työpaja

Liite 2 – Asukkaiden / asiakkaiden työpaja

Liite 3 – Kysely

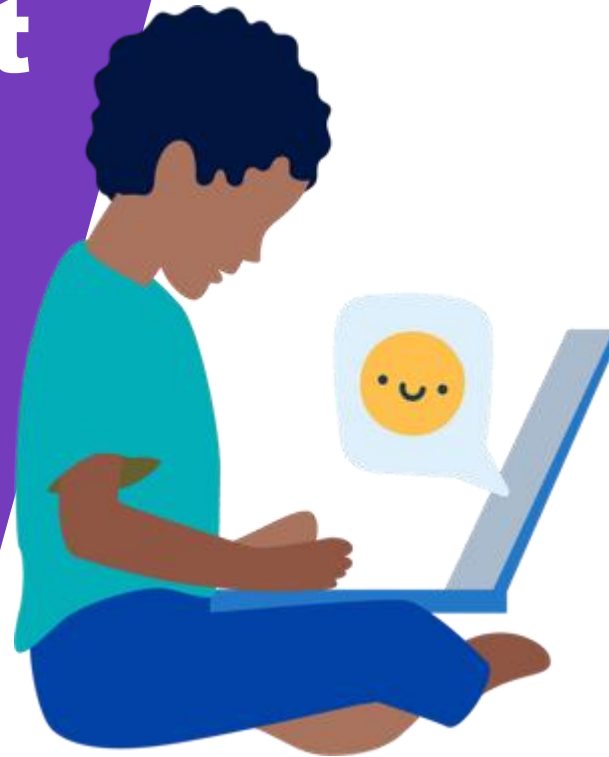
Liite 4 – Pikahaastattelu

Liite 5 – Dialogi (nuorille)

Liite 6 – Tukimateriaali

1 Tausta: Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisuus, turvallinen, turvallisempi?

Turvallisuus tarkoittaa tässä yhteydessä ennen kaikkea sosiaalista ja psykologista turvallisuutta – eli sitä, miten ihmiset kohtelevat toisiaan ja millainen vuorovaikutus tilassa vallitsee.

Turvallisemman tilan periaatteiden tavoitteena on, että jokainen tuntee olonsa tervetulleeksi, riippumatta esimerkiksi sukupuolesta, taustasta, kielestä, kehosta tai elämäntilanteesta.

Puhumme **turvallisemman tilan periaatteista**, emme turvallisen tilan periaatteista.

Periaatteilla rakennamme ennakoivasti turvallisempia tiloja, jossa ei tarvitse pelätä syrjintää.

Turvallisuus on kuitenkin henkilökohtainen, subjektiivinen kokemus, emmekä voi aina taata, ettei syrjintää tapahtuisi palveluissamme.

Turvallisuus, turvallinen, turvallisempi?

Turvallisempi tila ei tarkoita vain sitä, ettei ole kiusaamista, syrjintää tai ulkopuolelle jättämistä. Se tarkoittaa myös tilaa, jossa voi

- kysyä vaikeita kysymyksiä ja olla eri mieltä
- kehittää omia taitoja ja kartuttaa tietoa
- puhua omista ajatuksista ja kokemuksista
- tulla kuulluksi ja arvostetuksi
- kasvaa omaksi itsekseen omien arvojen, uskomusten ja identiteetin mukaisesti

Turvallisemmassa tilassa voi rauhassa olla oma itsensä ilman pelkoa rangaistuksi tulemisesta.

Silloin uskaltaa ideoida ja kokeilla rohkeasti!

Miten ajatus turvallisemmasta tilasta syntyi?

**Yhdysvalloissa
LGBTQ+-yhteisöt
loivat safe space
-tiloja, joissa sai
olla oma itsensä
ilman pelkoa
syrjinnästä.**

1970

**Turvallisemman
tilan periaatteet
alkoivat yleistyä
Suomessa
tapahtumissa ja
harrastuksissa.**

2010

**Vantaan kaupunki
sitoutui
periaatteiden
käyttöönottoon
osana
Lapsiystävällinen
kunta -työtä.**

2022

**Periaatteet ovat
käytössä
useammissa
Vantaan kaupungin
tiloissa ja toiminta-
kulttuuria
vahvistetaan.**

2025

unicef

Miksi periaatteita tarvitaan edelleen?

- Kaikilla ei ole samat lähtökohdat. Jotkut kokevat syrjintää usein.
- Periaatteet varmistavat, että jokainen sitoutuu kantaamaan vastuun omista teoistaan ja sanoistaan.
- Ilman yhdessä laadittuja periaatteita ryhmissä voi syntyä epäreiluja tai jopa vahingollisia normeja.

**Joillekin turvallisemman tilan periaatteet voivat olla edellytys sille,
että he uskaltavat osallistua toimintaan.**

Periaatteet tehdään yhdessä

Turvallisemman tilan periaatteita ei kannata kopioida suoraan toisesta paikasta. On tärkeää tehdä periaatteet omaan toimintaan sopiviksi niin, että niiden luomisessa keskustellaan yhdessä mm. seuraavista asioista:

- Missä tilanteissa tunnet olosi hyväksi, kuulluksi ja nähdyksi?
- Miten voin omalla käytökselläni tehdä tilasta yhdenvertaisemman?
- Minkälaisissa tilanteissa erityisesti vähemmistöön kuuluva ihminen voi kokea olonsa turvattomaksi?
- Millaisia asioita meillä on jäänyt aiemmin mahdollisesti huomaamatta?

**Yhdessä tekeminen
tuo oivalluksia.**

**Yhdessä laadituista periaatteista
tulee aidosti yhteisiä.**

Ryhmä muokkaa asenteita ja käytöstä

Sosiaalinen mallintaminen

Ihmiset ottavat mallia toistensa käytöksestä ja reaktioista.

Jos kukaan ei tuo esille turvallisemman tilan periaatteita, voi syntyä tunne siitä, etteivät ne ole tärkeitä.

Pluralistinen ignoranssi

Useimmat ihmiset pitävät turvallisemman tilan periaatteita tärkeinä. Luulemme kuitenkin olevamme näkemyksinemme yksin, jos kukaan ei nosta asiaa esiin.

Sosiaalinen vaikutus

Etsimme todisteita siitä, että muut arvostavat samoja asioita kuin me. Jos emme saa tukea ajatuksillemme, motivaatiomme ylläpitää meille tärkeitä asioita hiipuu.

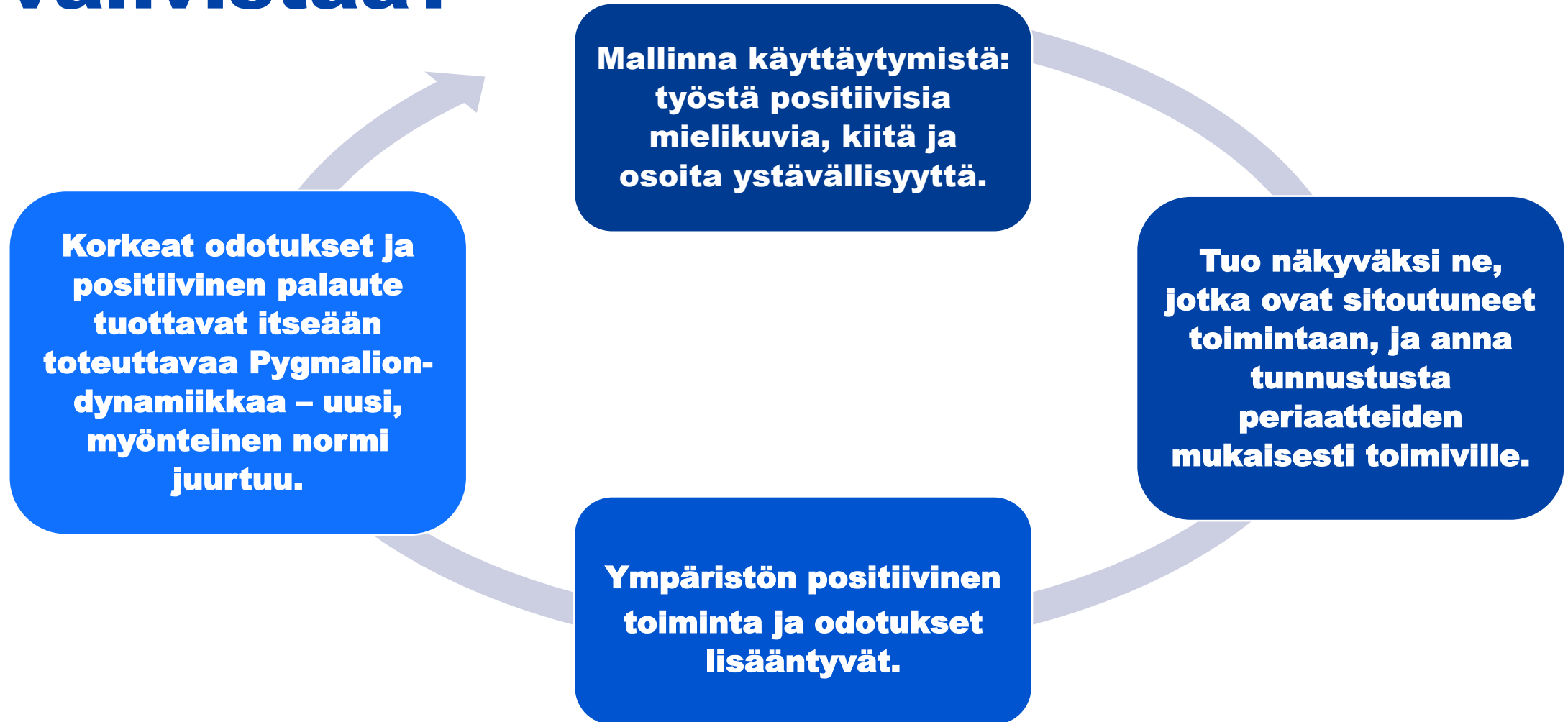
Lähteet:

Cialdini, R. (1984). *Influence. The Psychology of Persuasion*. New York, NY: William Morrow e Company

Miller, D. T., & McFarland, C. (1991). When social comparison goes awry: The case of pluralistic ignorance. In J. Suls & T. A.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.

Miten toimintakulttuuria voi vahvistaa?

2 Esimerkkejä turvallisemman tilan periaatteista

Vantaan taidemuseo Artsi

Nicehearts ry

Vantaan kaupungin liikuntapaikat

3 Periaatteiden käyttöönotto

Miten luoda turvallisemman tilan periaatteet?

Turvallisemman tilan periaatteet sopivat käytettäväksi varhaiskasvatusyksiköissä, kouluissa, oppilaitoksissa, kulttuuripalveluissa, kirjastoissa, asukastiloissa, työllisyyspalveluissa, liikuntapaikoissa, nuorisotiloissa - siis missä tahansa. Yksiköiden tarpeet ja toiminta kuitenkin eroavat toisistaan ja niin eroavat myös niiden **turvallisemman tilan periaatteet sekä niiden koontitapa**.

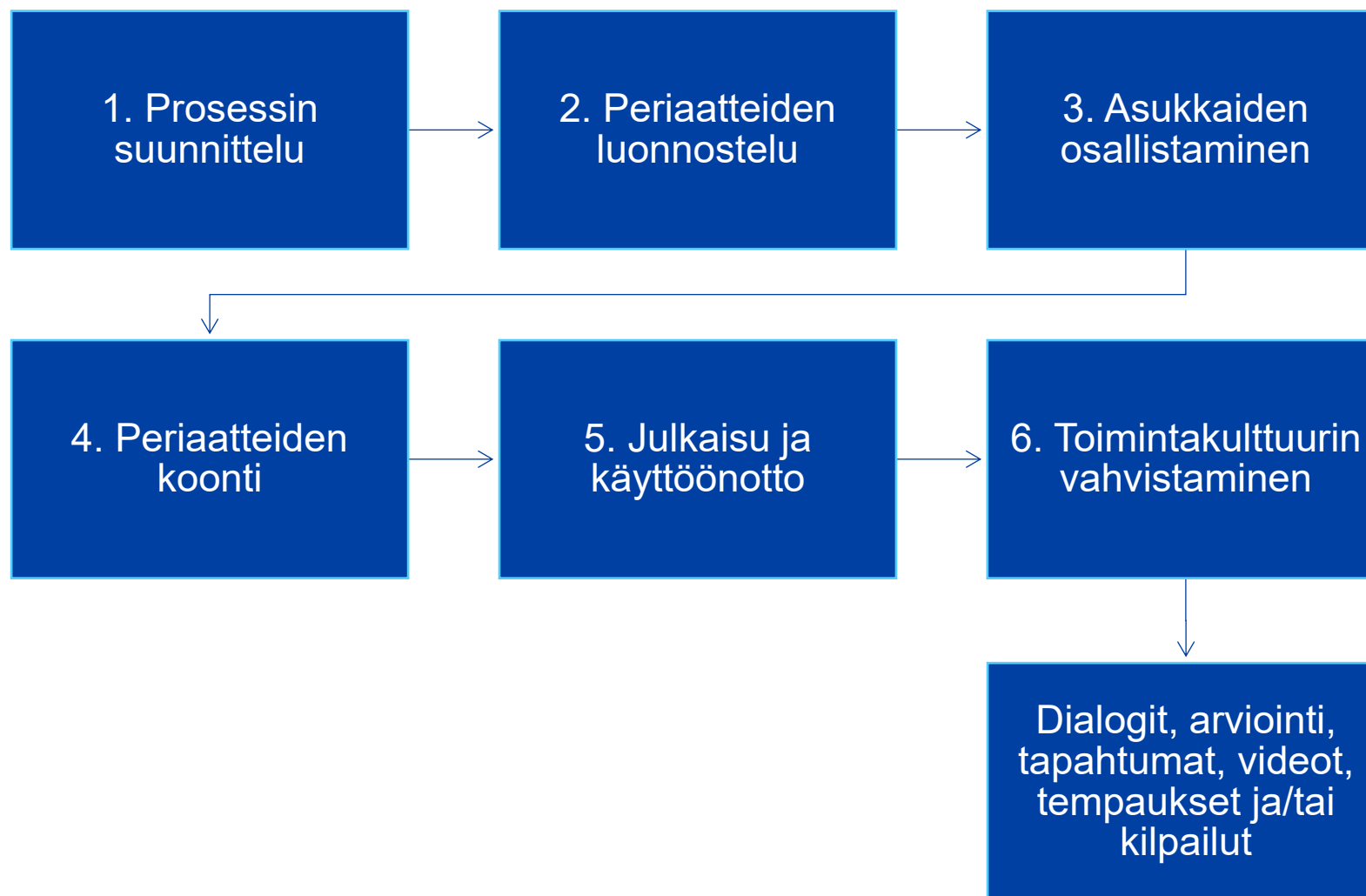
Seuraavalla dialla esitellään prosessikaavio, jota voi hyödyntää periaatteiden koonnissa (osioissa linkki prosessia kuvaaviin dioihin). Esityksestä löytyy yksikkökohtaisia suosituksia eri vaiheisiin.

Periaatteiden laatimiseen kannattaa käyttää vähintään kuukausi, mutta sitä ei kannata venyttää kolmea kuukautta pidemmäksi.

Periaatteisen koontitapa vaihtelee yksiköstä toiseen ja oppaan ohjeita voi soveltaa omiin tarpeisiin. Voit hyödyntää sitä kokonaisuudessaan tai käyttää siitä yksittäisiä osia, jotka soveltuvat avuksesi parhaiten.

Periaatteiden prosessikaavio

1. Aloitus ja prosessin suunnittelu

Suositus: perusta 2–3 henkilön työryhmä, jossa on edustettuna työntekijöitä eri tasoilta.

- Laadi aikataulu ja arvioi, mitä resursseja tarvitaan.
- Hyödynnä olemassa olevia rakenteita (esim. viikkokokoukset, tiimit, kehityspäivät).
- Pohdi, miten työyhteisöä ja asukkaita, erityisesti lapsia ja nuoria osallistetaan mukaan prosessiin ja miten heille viestitään siitä.
- Sovi prosessin dokumentoinnista.
- Aikataulusuositus: varaa prosessiin 6–10 viikkoa. Varaa aikaa asukkaiden / asiakkaiden osallistamiselle heti kun prosessin luonnos on valmis.

Oppilaitoksissa, kouluissa ja varhaiskasvatusyksiköissä prosessia voidaan käyttää osana kiusaamisen vastaista työtä.

2. Periaatteiden luonnostelu

Suositus: järjestä yksi työpaja henkilöstölle ja aktiiviryhmälle ([liite 1](#)) .

Oppilaitokset, koulut ja varhaiskasvatusyksiköt

- Työpaja henkilöstö + aktiiviryhmät (esim. oppilaskunta, tukioppilaat)
- Samalla koulutetaan aiheesta ja kerrotaan, miten työpajan ja dialogin voi järjestää myöhemmin omassa luokassa.

Nuorisopalvelut

- Henkilöstön työpaja yhdistetty ilta- tai talokokoukseen.

Liikuntapalvelut

- Työpaja valmentajille, ohjaajille ja henkilökunnalle – pohditaan tilojen käyttöä eri tilanteissa ja vuorovaikutusta.

Muut palvelupisteet (esim. kulttuuri- ja kirjastopalvelut)

- Työpaja aluepalaverin tai yksikön kehittämispäivän yhteydessä, jossa henkilöstö sanoittaa toistuvia tilanteita ja arjen haasteita.

3. Asukkaiden osallistaminen (1/2)

Suositus: kerää asukkaiden, myös lasten ja nuorten kokemuksia ja näkemyksiä työpajoissa ja keskusteluissa. ([liite 2](#) ja [liite 5](#))

Miten valita osallistamistapa ja kerätä palaute?

- **Pienryhmille:** työpaja, keskustelut tai juliste/palauteseinä
- **Satunnaiskävijöille:** kysely tai palauteseinä
- **Lapsille:** kuvat, tarrat, piirtäminen

Jos osallistuminen jää vähäiseksi:

- Anna mahdollisuus nimettömään palautteeseen esim. lomakkeella tai laatikolla.
- Osallista valittuja asukkaita ohjatusti (esim. keskustelu valitun ryhmän kanssa)
- Hyödynnä olemassa olevia kontakteja, kuten kerhoja tai pienryhmiä
- Osallista erityisesti hiljaisempia ryhmiä: pyydä mukaan esim. erityisopetuksen oppilaita tai kielivähemmistöjä.

3. Asukkaiden osallistaminen (2/2)

Oppilaitokset, koulut ja varhaiskasvatusyksiköt

- Luokka-/ryhmäkohtainen työpaja ([liite 2](#))
- Esimerkkiperiaatteiden kommentointi ja uudelleenmuotoilu, äänestys tärkeimmistä periaatteista
- Graafiseen ilmeeseen nuorten osallistaminen (esim. tarrojen tai pinssien teko)

Nuorisotilat

- Nopea työpaja tai keskustelutuokio toiminnan yhteydessä ([liite 2](#), [liite 4](#))
- Graafiseen ilmeeseen nuorten osallistaminen (esim. tarrojen tai pinssien teko)

Liikuntapaikat

- Kyselyt ([liite 3](#), [liite 4](#))
- Tapahtuman yhteyteen rakennettu osallistava piste
- Avoimet palautelaput tai palauteseinä

Muut palvelupisteet esim. kirjasto- ja kulttuuritilat

- Lyhyt kysely (esim. tärkeimmät arvot + avoin palaute) ([liite 3](#))
- Pikahaastattelut eri-ikäisiltä kävijöiltä ([liite 4](#))

4. Periaatteiden koonti (1/2)

Työryhmä yhdistää henkilöstön ja asukkaiden näkemykset ja huomioi erityisesti lasten ja nuorten kokemukset.

1. Tee periaatteista tiiviit ja selkeät

- Periaatteet pitää voida lukea ja ymmärtää nopeasti

2. Älä toista sellaisenaan asukaspalautetta

- Eri työpajojen ja kyselyjen tulokset vaativat kiteytystä
- Kirjoita lopulliset periaatteet yhdistäen eri näkökulmat yhteen kokonaisuuteen

3. Valitse puhuttelumuoto harkiten

- Puhutaanko sinä-muodossa? ("Huomioi muut")
- Vai kirjoitetaanko minänä? ("Huomioin muut käytökselläni")
- Vältä kieltoja ("Emme tee x tai y")

4. Käytä selkeää kieltä – vältä vaikeita käsitteitä

- Tavoite on, että jokainen ymmärtää sisällön iästä tai taustasta riippumatta

5. Mukauta ryhmän mukaan

- Jos asiakkaat ovat pysyviä (esim. ryhmä, harrastus), periaatteet voivat olla tarkempia
- Jos asiakkaat vaihtuvat usein, periaatteet pidetään yleisesti ymmärrettävinä

4. Periaatteiden koonti (2/2)

Työryhmä yhdistää henkilöstön ja asukkaiden näkemykset ja huomioi erityisesti lasten ja nuorten kokemukset.

Periaatteisiin on tärkeää liittää:

- Kuvaus siitä, mitä seuraa, jos periaatteita ei noudateta
- Ohjeet, miten ja kenelle voi ilmoittaa epäreilusta tai syrjivästä käytöksestä
 - Tarjotaan mahdollisuus sekä nimettömään että henkilökohtaiseen ilmoitukseen

Sitoutumisen ja puuttumisen malli:

- Sovitaan, mitä tehdään, jos periaatteita ei noudateta
- Nimetään selkeästi henkilö tai rooli, jolle voi ilmoittaa, jos periaatteita ei noudateta
- Linkitetään osaksi olemassa olevia toimintamalleja (esim. kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma)

→ **Tilan turvallisuus säilyy vain, jos tilanteisiin puututaan.**

→ **Vastuu ei ole vain aikuisilla – periaatteet ovat kaikkien yhteinen asia.**

5. Julkaisu ja käyttöönotto

Periaatteet julkaistaan ja käydään läpi kaikkien käyttäjien kanssa.

- Printtaa periaatteet tarpeeksi suureen julisteeseen ja sijoita se näkyvälle paikalle
- Julkaise periaatteet myös verkkosivuille, tiedota asukkaita ja henkilökuntaa sopivia kanavia pitkin
- Käytä selkeää ja visuaalisesti houkuttelevaa ilmettä, tarvittaessa useilla kielillä
- Graafinen suunnittelu lisää kiinnostavuutta – osallista asukkaista, esim. Lapsia ja nuoria tekemään visuaalista sisältöä, jos mahdollista

Muista

- Kytkeä periaatteet osaksi yksikön toimintatapoja (vuosikelloa ja kehittämistyötä)
- Ottaa mukaan uusien työntekijöiden perehdytykseen
- Järjestää 1–2 kertaa vuodessa palautetuokio (esim. keskustelu, kysely, palautelaatikko)

6. Toimintakulttuurin vahvistaminen

Periaatteiden luominen on vain yksi osa prosessia. Niiden käyttöönotto eli juurruttaminen arjen toimintaan edellyttää yhteistä työtä.

- Periaatteet muuttuvat osaksi arkea vain, jos niihin palataan yhdessä
- Periaatteiden työstöä voi ja kannattaa jatkaa, täydentää tai tehdä uusiksi – esimerkiksi jos ryhmä tai tilanne muuttuu
- On suositeltavaa järjestää koulutusta ja dialogia aiheen ympärillä ([liite 5](#), [liite 6](#))

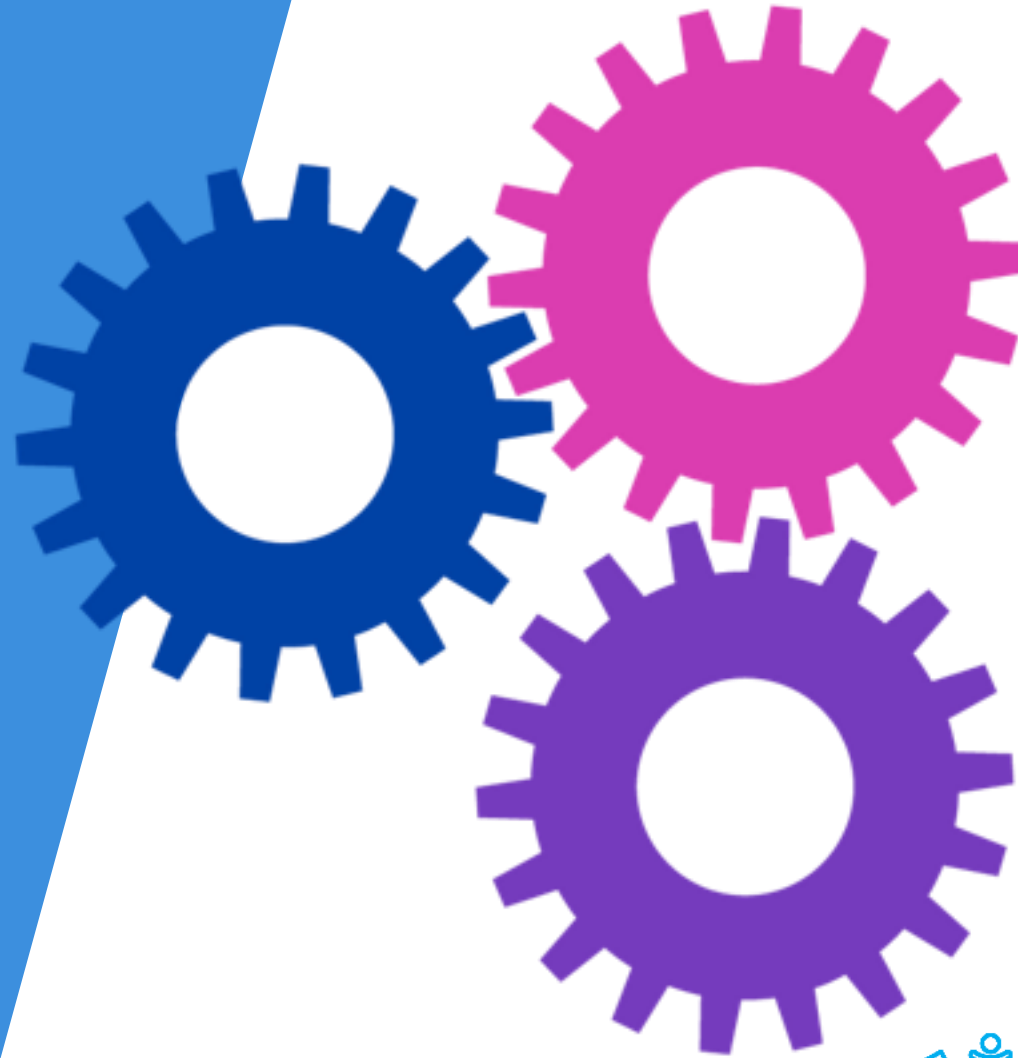
Arviointi:

- Nimeä vastuhenkilö tai tiimi arviointiin
- Käytä arvioinnin tukena palautetta, havaintoja ja kyselyjä
- Suositus: kevyt vuosittainen arvio + isompi tarkistus 2–3 vuoden välein
- Esimerkkikysymyksiä:
 - Tunnettaanko periaatteet yksikössä?
 - Ovatko periaatteet edelleen ymmärrettäviä?
 - Onko niihin viitattu arjessa tai puuttumistilanteissa?

Vastuu ei ole vain yhdellä – periaatteet ovat yhteisesti ylläpidettävä asia.

Liite 1: Henkilöstön työpaja

Turvallisemman tilan työpajan ohje fasilitaattoreille (työpaja 60–90 min)

Työyhteisö rakentaa yhdessä ensimmäisen version turvallisemman tilan periaatteista.

Tavoitteena

- Tunnistaa turvattomuuden kokemuksia ja turvallisuuden tunteen esteitä omassa toiminnassa
- Huomioida haavoittuvat asemat
- Kuvata tavallisia arjen tilanteita ja niihin liittyviä toiveita
- Kirjata ideoita ylös periaateluonnokseksi

Ennen työpajaa

- Valmistelee välineet: post-it-laput, julisteet, kynät, fläppitaulu tai näyttö
- Järjestä osallistuminen osaksi esim. tyhy-päivää tai tiimipalaveria
- Rakenna turvallinen ilmapiiri ja kerro prosessin merkityksestä
- Sopikaa, kuka kirjaa ryhmän ehdotukset ylös

Konkreettinen tuotos

- Ensimmäinen luonnos 4–6 ytimekkäästä periaatteesta

Turvallisemman tilan työpajan rakenne 1/2 (60–90 min)

1. Aloitus, virittäytyminen ja lämmittely / 10 min

Rakenna turvallinen ilmapiiri ja kerro prosessin merkityksestä. Käy teoria sekä keskustelun säännöt läpi (esim. [Erätauko](#)). Voit käyttää esityksen dioja teorian esittelyssä. Kerro, miksi tänään ollaan paikalla ja mikä on tavoite. Esittäytykää etunimillä. Käytä jäätä rikkovia kysymyksiä (esim. erikoinen fakta itsestäsi / minne haluaisit matkustaa juuri nyt).

Korosta: Puheenvuorojen ei tarvitse olla täydellisiä eikä dialogi ole väittely. Turvallisemman tilan periaatteiden omistajuus syntyy osallistumisesta.

Jaa osallistujat 4–5 hengen ryhmiin, mieluiten eri osaamisalueiden ihmisiä jokaiseen ryhmään / 2 min

2. Turvattomuuden sanoittaminen anonyymisti / 5 min / [dia 30](#)

Osallistujat kirjoittavat lapuille kokemuksia tai havaintoja turvattomuudesta. Käytetään tukikysymyksiä eri näkökulmista (oma kokemus, havainnot, vähemmistöt). Ei lueta ääneen, laput jaetaan satunnaisesti seuraavaan vaiheeseen.

3. Ryhmäkeskustelu lapuista / 10 min / [dia 31](#)

Ryhmät saavat kirjoitetut laput ja keskustelevat, miksi tilanne on voinut olla turvaton ja miten tilanteessa olisi voinut toimia toisin. Ei arvioida, onko tilanteet “oikeasti turvattomia”, vaan pyritään ymmärtämään.

4. Periaatteiden sanoittaminen itsenäisesti / 5 min / [dia 32](#)

Tavoitteena tutkia esille tulleita tilanteita ja pohtia, miten vastaavat tilanteet voidaan jatkossa estää. Kirjoitetaan konkreettisia toimintatapoja – mahdollisimman monta ehdotusta.

Tauko / 5 min

Turvallisemman tilan työpajan rakenne 2/2 (60–90 min)

Jako uusiin ryhmiin / 2 min

5. Ideoiden jakaminen ja kuunteluvaihe / 10–15 min

Jokainen kertoo oman ideansa ääneen, muut kuuntelevat. Tämä voidaan tehdä yhteisesti tai jos ryhmä on iso, kerrotaan ryhmissä. Ajatusten jakaminen voi synnyttää uusia ideoita – niitä kannattaa kirjoittaa ylös.

6. Periaatteiden muotoilu / 15–20 min / [dia 33](#)

Uudessa ryhmässä osallistujat valitsevat 4–5 ydinehdotusta omista periaatteistaan (jos valitsemiseen tarvitaan apua, voi pyytää valitsemaan esim. helppo, tärkeä, rohkea). Ohjeistetaan osallistujia muodostamaan yhteisesti sovittuja periaatteita, jotka kaikkien mielestä olisi hyvä ottaa osaksi lopputulosta. Pyydä jokaista valitsemaan ryhmästä kirjuri, joka kirjaa ryhmän periaate-ehdotukset. Osallistujilla voi olla samankaltaisia ehdotuksia: pyydä pohtimaan yhteistä muotoilua, joka sopii kaikille. Tämä on vaihe, jossa ryhmät kokoavat kaikista ideoista ne periaatteet, jotka halutaan ottaa käyttöön, eli aikaa vievin osuus.

7. Koonti ja esittely / 10–15 min

Jokainen ryhmä esittelee omat periaatteensa. Kirjataan näkyvästi esille esim. fläppitaululle

Lopetus ja seuraavat vaiheet / 5 min

Kerro, miten periaatteet viedään eteenpäin ja miten nuoret osallistuvat jatkoon. Kiitetään ja muistutetaan yhteisestä vastuusta.

Työpaja, vaihe 2

Turvattomuuden sanoittaminen

Pohdi itsenäisesti ja kirjoita yksi (1) ajatus / lappu:

- Minkälaiset vuorovaikutustilanteet voivat tehdä / ovat tehneet olosi turvattomaksi tai epätervetulleeksi työtilanteessa joko nykyisessä tai entisessä työpaikassasi?
- Oletko todistanut tilanteita, joissa toinen ihminen on kokenut olonsa turvattomaksi, epätervetulleeksi tai muutoin epämukavaksi joko nykyisessä tai entisessä työpaikassasi? Minkälaisia? Pohdi myös vähemmistöjen näkökulmasta.
- Minkälainen vuorovaikutustilanne tai sosiaalinen käytös yhteisössä saa sinut kokemaan tilan turvattomaksi? Entä minkälaisissa tilanteissa erityisesti vähemmistöön kuuluva ihminen voi kokea olonsa turvattomaksi?
- Miten tilat voivat olla turvallisia aikuisille mutta turvattomia lapsille tai nuorille? Entä toisinpäin?

Työpaja, vaihe 3

Ryhmäkeskustelu haasteista (5 min)

Kerätkää laput, vaihtakaa ryhmittäin ja keskustelkaa seuraavista aiheista:

1. Miksi tilanne on voinut tuntua turvattomalta?
2. Miten olisitte itse voineet puuttua tilanteeseen, jos sama tilanne olisi tullut teidän kohdallenne?
3. Mitä muita ajatuksia tilanteista herää?

Työpaja, vaihe 4

Periaatteiden sanoittaminen (15 min)

Kirjoita itsenäisesti mahdollisimman monta ehdotusta periaatteiksi.

Pohdi seuraavia kysymyksiä:

- Millä tavalla kollegasi voisivat toimia vuorovaikutustilanteessa, jotta kaikilla olisi mahdollisuus ilmaista omia näkemyksiään esimerkiksi kokouksissa?
- Miten sinä itse voit edistää sitä, että yhteisössäsi kaikki ihmiset kokevat olonsa tervetulleeksi ja mukavaksi?
- Millaista tukea tarvitsisit muilta yhteisön jäseniltä esimerkiksi haastavissa asiakastilanteissa?
- Mitä tarkoittaa, että tila on turvallinen kaikille – ei vain enemmistölle?

Työpaja, vaihe 6

Periaatteiden muotoilu (15–20 min)

- Valitkaa uusissa ryhmissä yhdessä 4–5 ydinehdotusta.
- Keskustelkaa periaatteesta ja valitkaa yhteismuotoilu.
- Kirjoittakaa uusiin post-it-lappuihin periaatteet, joiden toivotte tulevan kirjatuksi yhteisönne periaatteiksi.
- Varmistakaa, että kaikki ryhmässänne ovat samaa mieltä kustakin periaatteesta. Jos joku ei ole, kysykää miksi ja antakaa henkilön sanoittaa näkemyksenä ja tulla kuulluksi.

Liite 2: Asukkaiden / asiakkaiden työpaja

Turvallisemman tilan työpaja asukkaille 1/2 (45–60 min)

1. Aloitus, virittäytyminen ja lämmittely / 5 min

Rakenna turvallinen ilmapiiri ja kerro prosessin merkityksestä. Käy teoria sekä keskustelun säännöt läpi (esim. [erätaukomenetelmän säännöt](#)). Voit käyttää esityksen dioja teoriaan pohjana, mutta sido sisältö oman yksikön toimintaan. Kerro, miksi tänään ollaan paikalla ja mikä on tavoite. Esittäytykää etunimillä. Käytä jäätä rikkovia kysymyksiä (esim. "Kerro erikoinen asia, mikä tulee mieleen").

Korosta: Puheenvuorojen ei tarvitse olla täydellisiä eikä dialogi ole väittely. Korosta myös yhdessä tekemisen merkitystä: turvallisemman tilan periaatteiden omistajuus syntyy osallistumisesta.

Jaa osallistujat 4-5 hengen ryhmiin / 1 min

2. Inspiraatio ja tilannekuva / 5 min

Fasilitaattori näyttää: 2–3 periaate-ehdotusta, jotka voivat olla jo olemassaolevia tai henkilöstön työpajan pohjalta syntyneitä. (Esim. "Emme häiritse ketään sanallisesti, koskemalla tai tuijottamalla.") Keskustellaan ryhmissä: Miltä nämä kuulostavat teistä? Mitä pitäisi lisätä, poistaa, muuttaa? Miten nämä näkyvät toiminnan arjessa?

3. Yksilötehtävä - "Miten tämä voisi olla turvallisempi tila?" / 5 min

Jokainen saa 3–4 post-it-lappua, joihin pyydetään kirjoittamaan ajatuksia: "Millaisessa tilassa koet olevasi hyväksytty ja tulet kuulluksi oma itsenäsi?". Vaihtoehtoisesti voi piirtää, jos kirjoittaminen tuntuu vaikealta.

4. Ryhmätehtävä - Periaatteista keskustelu / 5 min

Pyydä osallistujia jakamaan vapaaehtoisesti omia unelmiaan turvallisemmasta tilasta. Tässä kohdassa osallistujat sanoittavat, minkälaisessa ympäristössä he toivoisivat olevansa: eli sen, mihin periaatteilla pyritään pääsemään.

Turvallisemman tilan työpaja asukkaille 2/2 (45–60 min)

5. Pohdinta / 3–5 min

Pyydä osallistujia pohtimaan itsenäisesti, miten jokainen voi omalla käytöksellään ja vuorovaikutuksellaan vaikuttaa näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Miten toivot, että toinen kanssakävijä toimii yhteisessä tilassamme, joka kuuluu kaikille meille? Pyydä heitä kirjoittamaan ajatuksensa post-it-lappuihin.

6. Ryhmätehtävä – "Periaatteet kehiin!" / 10 min

Ryhmissä jokainen kertoo omat ajatuksensa ääneen ja ryhmä keskustelee niistä. Yhdistetään ajatuksia teemoiksi. Sovitaan, kuka ryhmässä kirjaa ylös keskeisiä nostoja. Tämän jälkeen ryhmä muotoilee 3–4 yhteistä periaatetta, jotka kirjataan isolle paperille, ja lopuksi ne laitetaan esille kaikkien nähtäväksi.

7. Esittely ja priorisointi / 5–15 min

Jokainen ryhmä esittelee ehdotuksensa. Tämän jälkeen voidaan keskustella esim. "Mikä toistuu monissa lapuissa?", "Mitä lisäyksiä tehdään alkuperäiseen pohjaan?", "Haluammeko muotoilla tai nimetä periaatteet uudelleen?", "Olisiko nimi hyvä olla turvallisemman tilan periaatteet vai jokin muu?".

Jos halutaan, voidaan jakaa tarrat/dotit. Jokainen valitsee kolme periaatetta, jotka pitäisi ehdottomasti säilyttää ja antaa niille tarran. Fasilitaattori kokoaa tärkeimmäksi nousseet.

8. Päätös ja palautekysymykset / 5 min

Kiitä kaikkia osallistumisesta. Kerro, että heidän näkemyksensä vaikuttavat yhteisiin periaatteisiin. Selitä jatkoprosessi: milloin periaatteet julkaistaan ja missä ne näkyvät? Anna mahdollisuus palautteeseen ja kommunikointiin - jäikö jotain vielä sanomatta tai jokin epäselväksi?

Liite 3: Kysely

Turvallisemman tilan kysely paikassa x

Osallistu turvallisemman tilan periaatteiden kehittämiseen paikassa x.

Tavoitteena on, että jokainen tuntee Vantaan kaupungin tiloissa olonsa tervetulleeksi, kunnioitetuksi ja turvalliseksi.

Tilan henkilöstö on laatinut luonnoksen turvallisemman tilan periaatteista, johon haluaisimme saada palautetta.

Kysely on anonymi ja vie noin 2–4 minuuttia.

1. Mitkä asiat voivat vaikuttaa siihen, että jotkut eivät koe oloaan turvalliseksi tai kokevat syrjivää tai epäasiallista käytöstä tässä tilassa?
2. Millä toimintatavoilla asiakkaat voivat vaikuttaa siihen, että tila ja palvelukokemus on turvallinen kaikille?
3. Miten henkilökunta voi varmistaa yhdenvertaisen ja turvallisen palvelukokemuksen?
4. Miten toivot henkilöstön puuttuvan häiritsevään käytökseen?

- **(Jos yksikkö on tehnyt periaatteet, esitetään ne tässä tekstinä tai kuvana)**
- *Yhdenvertaisuus – Kaikilla on oikeus olla tilassa. Rasismi ja syrjintä eivät kuulu meille.*
- *Kunnioitus – Jokainen saa asioida rauhassa. Käyttäytyä kaikkien viihtyvyys huomioiden.*
- *Viihtyvyys – Tila on yhteinen. Pidetään se siistinä ja mukavana.*
- *Lupaus – Henkilökunta on täällä sinua varten. Kerro, jos jokin mietityttää.*

5. Miltä nämä periaatteet sinusta tuntuvat?

- ☐ Hyviä sellaisenaan
- ☐ Hyviä, mutta joitain voisi muokata (kerro alla lisää)
- ☐ En ymmärrä kaikkia / kaipaen selvennystä (kerro alla lisää)
- ☐ En pidä osasta / ehdottaisin muita (kerro alla lisää)

6. Onko jokin periaate tai sääntö, johon haluaisit muutoksen? Tuntuuko jokin turhalta, vaikealta tai epäselvältä?

Kiitos ajastasi! Vastauksesi auttaa tekemään tilasta turvallisemman kaikille.

Liite 4: Pikahaastattelu

Turvallisemman tilan pikahaastattelu

- Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat ihmisten turvallisuuden kokemukseen?
- Millaisella käytöksellä asukkaat / asiakkaat voivat vaikuttaa siihen, että tila on syrjimätön?
- Millaisilla toimintatavoilla ja vuorovaikutuksella henkilökunta voi vaikuttaa siihen, että tila on kaikille syrjimätön?
- Minkälaista tukea henkilökunnalta toivot, mikäli tilassa tapahtuu syrjintää?
- Minkälaiset vuorovaikutustilanteet tekevät olosi epämukavaksi tilassa?
- Minkälainen käytös vaikuttaa siihen, ettet halua käyttää palvelua?
- Tiedätkö keneen ottaa yhteyttä, jos näet syrjintää tässä tilassa?

Liite 5: Dialogi (nuorille)

Rakentavan keskustelun pelisäännöt

- 1. Kuuntele toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja.** "Jokaisella täytyy olla mahdollisuus rauhassa kertoa omista näkemyksistään. On tärkeää, että emme keskeytä toisiamme emmekä supise vierustoverin kanssa."
- 2. Liity toisten puheeseen ja käytä arkikieltä.** "Dialogissa on tavoitteena, että yritämme liittää omat sanomisemme siihen, mitä toiset ovat tuoneet esiin keskustelussa. Pyritään puhumaan arkikielisesti ja välttämään erikoistermejä."
- 3. Kerro omasta kokemuksesta.** "Jotta voimme ymmärtää paremmin käsiteltävää asiaa ja toisiamme, niin on hyvä puhua omista kokemuksista. Tämä tarkoittaa, että kerrotaan toisille, mitkä asiat, tapahtumat ja tilanteet ovat vaikuttaneet omiin näkemyksiin."
- 4. Puhuttele muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään.** "Yhteisen keskustelun muodostumista helpottaa kun osoitamme sanamme toisille keskustelijoille, puhuttelemmme toisiamme ja kysymme suoraan toisten näkemyksiä."
- 5. Ole läsnä ja kunnioita toisia sekä luottamuksen ilmapiiriä.** "Dialogissa on tärkeää, että keskitytään kokonaan toisiimme ja käsitellyn asian ymmärtämiseen. Kunnioitetaan ihmisten erilaisia näkemyksiä. Pidetään keskustelu luottamuksellisena, jotta jokainen voi puhua mahdollisimman vapaasti."
- 6. Etsi ja kokoa. Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita.** "Dialogin on tarkoitus olla turvallinen tilanne, jossa voidaan myös käsitellä ristiriitoja. Lisäksi on tärkeää etsiä asioita, jotka syystä tai toisesta ovat jääneet huomaamatta. Lopuksi voimme tutkia, miten keskustelussa esiin tulleet näkökulmat liittyvät toisiinsa."

[Rakentavan keskustelun pelisäännöt - Erätauko](#)

Nuorten dialogitunti: mitä tehdä, kun maailma tuntuu epäreilulta? (50–60 min)

Tavoitteena antaa nuorille tila ja välineitä keskustella vaikeista ja ajankohtaisista asioista (esim. yhdenvertaisuus, syrjintä, vihapuhe, väkivalta, rasismi) ilman moralisointia tai vähättelyä. Tunnilla rakennetaan luottamusta ja vahvistetaan nuorten kykyä kohdata ristiriitoja turvallisesti.

Dialogin pohjana on erätaukokeskustelut. Käsikirjoituksiin ja [tarkkoihin ohjeisiin pääset tästä](#). Voit soveltaa dialogia ryhmän mukaan. Jos ryhmäkeskustelu on hankalaa, voi vaiheita tehdä rytmittäin parityönä.

1. Johdanto & luottamuksen rakentaminen (10 min)

Esitellään rakentavan keskustelun pelisäännöt (dia 44). Esittäydytään etunimillä. Lämmin tutustumisharjoitus: esim. “Jos olisit sää, mikä sää olisit ja miksi? / Kerro erikoinen fakta itsestäsi?”. Jos mahdollista, opettaja / aikuinen toimii kirjurina.

Jatketaan avauskysymyksiin (voit käyttää valinnaisesti esimerkiksi 1-2 kysymystä):

- Mikä tuo sinut tänään tähän huoneeseen?
- Millaisia kokemuksia tai ajatuksia sinulle tulee sanasta turvallisempi tila?
- Milloin viimeksi tunsit, että olit turvassa muiden seurassa?
- Onko vaikea puhua näistä asioista yhdessä?

2. Oman yksikön turvallisemman tilan periaatteiden (halutessaan anonymi) äänestys (5 min)

Periaatteet voidaan käydä läpi, olivatpa ne sitten uusia tai vanhoja. Kukin periaate arvioidaan sopivalla tavalla (paperi, käsiäänestys, mentimeter).

Esim. ● toteutuu – ● joskus – ● ei toteudu

Tämän jälkeen keskustellaan, miksi jotkut periaatteet jäävät elämään ja toiset eivät.

Nuorten dialogitunti: mitä tehdä, kun maailma tuntuu epäreilulta?

3. Pienryhmäkeskustelut ja reflektio (25–35 min)

Alustus: Me eletään ajassa, jossa ihmisillä voi olla tosi erilaiset ajatukset siitä, mikä on ok ja mikä ei. Meidän ajatusmaailmamme rakentuu ympärillämme olevista asioista ottaen vaikutteita mm. kaveriporukasta, kotoa, töistä, harrastuksista ja somesta. Eri paikoissa vallitsee eri säännöt ja joskus jotkut voivat kokea, ettei kaikkialla ole enää turvallista puhua – ettei saa sanoa, tai ettei tule ymmärretyksi. Turvallisemmalla tilalla me halutaan luoda ympäristö, jossa voidaan puhua kunnioittaen ja rakentavasti, vaikka oltaisiin eri mieltä. Tänään yritetään pysähtyä tämän äärelle rauhassa. Ei ole tarkoitus syyllistää tai tuomita. Tarkoitus on kuunnella ja yrittää ymmärtää.

Valitse kaksi keskusteluaihetta seuraavalta dialta.

Ohjaavat kysymykset

- Kerro lisää...
- Mitä ajatuksia tämä herättää muissa?
- Onko joku vielä, joka ei ole saanut sanoa mitään?
- Mitä ei ole vielä tullut esiin?

Valitse keskusteluaihe ja anna ryhmien / parien miettiä kysymyksiä

Vähemmistöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien edustajien kokemus

- Miltä tuntuu olla tilanteessa, jossa oma identiteetti tai mielipide ei ole 'normi'?
- Oletko nähnyt tilanteita, joissa vähemmistöön kuuluvaa on vähätelty tai sivuutettu?
- Mitä tarkoittaa, että tila on turvallinen kaikille – ei vain enemmistölle?
- Kuka yleensä saa päättää, mikä on oikein tai väärin?

Polarisoituneet näkemykset

- Miten ymmärrät polarisaation?
- Koetko, että kaveriporukassasi on polarisoituneita mielipiteitä? Miten ne näyttäytyvät?
- Mitä tarkoittaa, että jollain on täysin eri arvot kuin sulla – voitteko silti keskustella? Miten keskustelu sujuu?
- Voitko puhua ilman, että joku sanoo sua liian herkäksi tai liian jyrkäksi?
- Onko sun elämässä ihmisiä, joilla on täysin eri mielipiteet, mutta joita kunnioitat silti?

Somekuplat

- Millainen sun somemaailma on? Mitä siellä näkyy?
- Millainen somemaailma on sun veljellä, pikkusiskolla tai isällä? Miten se erottuu sun somesta?
- Voiko some vaikuttaa siihen, miten ihmiset puhuvat sukupuolista, rasismista, uskonnosta tai isänmaallisuudesta? Jos kyllä, niin miten?
- Onko somessa turvallista olla eri mieltä?

Reflektio (valitse 3–5) pohdintojen jälkeen:

1. Mikä auttaa sinua toimimaan oikein elämässä?
2. Onko sinulle tullut fiilis, että et voi puuttua johonkin?
3. Miksi ihmiset ajattelevat asioista niin eri tavoin?
4. Kuka on opettanut sinua eniten siitä, mikä on oikein ja mikä väärin?
5. Millainen paikka tuntuu sellaiselta, että siellä voi sanoa asiat niin kuin ne oikeasti ovat, vaikka joku olisi eri mieltä?
6. Mikä olisi pieni mahdollinen teko, jolla ilmapiiri voisi olla turvallisempi? Entä suurempi rakenteellinen muutos?
7. Mikä on pienin teko, jonka voin tehdä jo tänään, jotta joku toinen kokee vähemmän ulkopuolisuutta tai syrjintää?

Lopuksi: Oliko näistä helppoa ja tarpeellista puhua? Puhutaanko näistä asioista tarpeeksi?

Nuorten dialogitunti: mitä tehdä, kun maailma tuntuu epäreilulta?

4. Keskustelun lopetus ja mahdollisuus palautteeseen (10 min)

Kiitä hyvästä keskustelusta. Keskustelun lopussa voi palata turvallisemman tilan periaatteisiin ja pohtia, miten ne liittyvät päivän keskusteluihin.

Pyydä halukkaita kertomaan:

- Mikä fiilis keskustelusta jäi?
- Mikä on yksi ajatus tai tunne, jonka vie mukanaan tämän päivän keskustelusta?

Lopussa on tärkeää muistuttaa osallistujia, että dialogin tarkoituksena on ylläpitää keskustelukulttuuria. Kysy:

- Kenen kanssa tästä pitäisi puhua seuraavaksi? Tai kenen kanssa haluaisit puhua tästä?

Mahdollista henkilökohtainen kontakti osallistujille vielä keskustelun jälkeen. Tunteita on voinut jäädä pintaan, eikä niiden kanssa tarvitse jäädä yksin.

Tarjoa myös mahdollisuus antaa anonymisti palautetta / ideoita / toiveita jatkoon. esim. linkin kautta.

Liite 6: Tukimateriaali

Tukimateriaali

Koulutukset

- Setan koulutukset ja sanasto
- KSL koulutukset ja kuusi myyttiä turvallisemman tilan periaatteista
- Rasmus Ry antirasismi työpajat

Menetelmiä

- Erätaukomenetelmä
- Puhejudo
- Tukimateriaali haastaviin keskusteluihin
- EU:n rahoittaman projektin *Safe Spaces for I.Earning* – kehittämä peli

Muu materiaali

- Nuva Ry: Turvallisemman tilan periaatteet ja vihapuheesta vapaan keskustelun säännöt
- Rauhankasvatus: Tasa-arvo, yhdenvertaisuus, antirasismi, rauha ja globaali vastuu: materiaalia kouluille
- Itla: Osallisuus ehkäisee väkivaltaa: Kuuntele lasta ja nuorta, tunnista väkivaltaisia rakenteita ja ota puheeksi
- Opetushallituksen tukimateriaalit

**Kiitos, kun olet mukana
kehittämässä
hyvinvointia ja turvallisuutta!**